

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - Journal of Social Sciences
Cilt/Volume: 2007-2 Sayı/Issue: 15

ÇOK SEVGİLİ YAHYA HOCAM,

Her ne zaman sizi ansam, önce gülen gözleriniz, sevecen bakışlarınız ve hoşgörülü haliniz aklıma gelir.

Özel eğitim gerektiren çocuklar; aileleri ve yetiştirdiğiniz öğrenciler için çabalarınız unutulamaz... Geçmişteki çabaları yeterince bilemezsek gelecekteki güçlükleri de kolaylıkla aşamayız. Her yıl öğrencilerimle sizleri minnetle anıyoruz.

Emekleriniz için sonsuz teşekkürler...

Prof. Dr. Necate BAYKOÇ DÖNMEZ

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUK

Şanslı mısın...şanssız mı?

Ne şanslısın... ne şanslı...

Bulursan seni anlayabileni

Anlaşılabilirsen eğer

Değerlendirebilirsen SEN

Eğer SEN... gerçekten SEN olabilirsen...

Sen özel çocuk... özel yetenekli genç...

Ne şanslısın... ne şanslı...

Ufkunu anlayabilirlerse...

Anlatamadıklarını biraz düşünebilirlerse

Ve seni dinleyebilirlerse...

Gerekmez çok emek

Emek zaten SEN demek

Seni SEN yapmak demek

Seni kendine bırakmak demek

Çocuklar

Geçmiştir, bugündür, gelecektir

Çocuklar

Gençliktir, yetişkinliktir

Çocuklar

Ulaşamazsanız... kapanan kapılardır...

Çocuklar

Ulaşabilirseniz... ardına kadar açılıp

Sonsuzluğa ulaşan aydınlıklardır...

Prof. Dr. Necate BAYKOÇ DÖNMEZ

ÜSTÜN VE ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMLERİ ÜLKEMİZE ÖZGÜN BİR MODEL: BİLİM ve SANAT MERKEZLERİ (BİLSEM)*

Prof. Dr. Necate BAYKOÇ DÖNMEZ**

Geçmişte ve günümüzde, tüm dünyada olduğu gibi kendi tarihimizde de üstün ve özel yetenekli bireyler, toplumun her zaman dikkatini çekmişlerdir.

Dünyamızda yaşanmış ve yaşanacak tüm medeni gelişmeler, özel yetenekli insanlar tarafından gerçekleştirilmiş ya da gerçekleştirilecektir. Bilim, sanat, yönetim, politika, ekonomi, spor ve tüm alanlarda yenilikleri sağlayan bu insanlar, insanlığı yönlendiren kişilerdir. Bu insan; bir politik lider, bir yönetici, bir sanatçı, bir bilim adamı, bir kaşif, bir sporcu olabilir. Bir liderin peşinde toplumlar sürüklenebilmekte, bir sanatçının eserleriyle, insanlar sanatı sevmekte ve farklı düşünebilmekte, bir mimarın çizimleriyle yaşam merkezleri değişebilmekte, bir bilim adamının buluşuyla sağlık, eğitim ya da teknik alanlarda inanılmaz yenilikler gerçekleştirilebilmektedir.

Devletler, yönetimlerini devam ettirecek liderleri ve yönetim kadrolarını oluşturmak, bilim, sanat ve spor alanlarında üstün ve özel yetenekli bu insanlardan yararlanmak istemişlerdir. Üstün ve özel yetenekli bireylerin eğitimleri için, tarih boyunca çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu özel bireyler, bazen doğru yönlendirilmeleri sonucu, çoğu kez de kendi çabaları ile üstün yeteneklerini ortaya koyabilmişlerdir. İnsanlığın yararlanabildiği kadar, toplumda kaybolup giden, herhangi bir birey gibi fark edilmeyen üstün ve özel yetenekli insanların sayısı da az değildir.

Tarihte ilk kez, Yunanlı filozof Eflatun'un bu özel yetenekli kişilerin seçim ve eğitimlerine dikkat çektiği, uygulamada ise dünyada ilk kez Osmanlı İmparatorluğu'nun ciddi bir eğitim sağlayan Enderun Mektepleri kurdukları görülmektedir. 600 yıllık imparatorluğun sivil ve askeri yöneticileri ünlü devlet adamları, komutanları, bilim adamları, sanatçıları bu okullardan yetişmişlerdir.

Bugün Dünya ülkelerinde üstün yeteneklilerin eğitim-öğretimleri için farklı yöntem ve uygulamalar yapılmaktadır.

Hızlandırma Kapsamında; Birinci Sınıfa Erken Başlatma, Sınıf Atlama, Ders Atlama, Dersi Okumadan Sınava Girme, Üniversiteden Bazı

* Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü; MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri 1992-1995 Dönem Genel Müdürü.

** "Bilim ve Sanat Merkezleri" Prof. Dr. BAYKOÇ DÖNMEZ'in MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürü olduğu dönemde (1992-1995), üniversite'de bilimsel çalışmalarına dayanarak ülkemizin sosyal ve ekonomik yapısına uygun, Türkiye'ye özgün bir model olarak geliştirdiği ve ismini verdiği, Genel Müdürlük'te ilgili ekibiyle hazırlık çalışmalarını tamamlayarak (çocukların seçimi, eğitimcilerin eğitimi programı, binaların seçimi, yönergenin hazırlanması gibi) 1993 yılında uygulamaya başlattığı ve bugün MEB'inca yaygınlaştırılmış bir projedir.

Derslere Katılma, Üniversiteye Erken Kabul Etme,

Gruplama Kapsamında; Tam Gün Homojen Sınıflar, Tam Gün Heterojen Sınıflar, Yarım Gün veya Geçici Gruplamalar, Yarım Gün Özel Sınıflar, Okul İçinde Okul,

Zenginleştirme programları yürütülmektedir.

Ayrıca yaz ve kış okulları, bilim ve sanat alanında yarışmalar, kurslar ve özel programlar düzenlenmektedir.

TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMLERİ

Günümüzde bilgi edinme ve bilgi üretmenin kaynağının donanımlı bir eğitilden geçtiği daha fazla kabul görmektedir. Üstün yetenekli bireylerin özel eğitimleri de bu noktada daha da önem kazanmaktadır. Yapılan çalışmalar, son 25 yıldır ülkelerin üstün ve özel yetenekli bireylerine daha fazla önem verdiklerini, bebeklikten itibaren özel eğitim yöntem ve araçları geliştirdiklerini ortaya koymaktadır.

Uzak ve yakın kendi tarihimize baktığımızda, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bugün geldiği noktaya kadar, pek çok üstün ve özel insanın tarihimizi şekillendirdiği görülmektedir. Ülkemiz liderleri, sivil ve askeri yönetimleri, bilim adamları, sanatçıları ve diğer alanlardaki üstün bireyleri ile dünya tarihinde kıvanç duyacağımız şekilde yerlerini almışlardır.

Tarihimizde üstün yetenekli bireylerin en iyi değerlendirildiği dönem, Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki Enderun Mektepleri'dir. Bugün birçok gelişmiş ülkedeki üstün yeteneklilerin eğitimine kaynak olan Enderun, 600 yıllık bir imparatorluğun yönetim, bilim ve sanat kadrolarını oluşturmuştur.

Cumhuriyet tarihimize baktığımızda ise büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün ülkemizin kuruluşunda yaptığı devrimler, dünyada eşi görülmemiş bir şekilde çocuk ve gençlere verdiği önem ve onların eğitimlerinde gösterdiği özen ve Cumhuriyet anayasasında eğitimle ilgili yer alan maddeler, üstün ve özel yetenekli bireylerin de eğitimlerine önem verilmesinin yeniden yolunu açmıştır ve bu özel kişilere çeşitli fırsatlar yaratılmıştır.

Türk eğitim tarihinde üstün yetenekliler için bu imkanlar kısaca özetlenirse;

- Enderun Mektepleri
- 3803 sayılı kanun
- 6660 sayılı müzik, resim ve diğer güzel sanatlar dallarında olağanüstü yetenek gösteren çocukların devletçe eğitilmesini düzenleyen yasa
- Fen liseleri
- Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nin 1964 yılından itibaren 5 yıl süre ile bazı ilkokullarında özel sınıf ve türdeş kümeler denemesi
- 1416 sayılı yasa
- TÜBİTAK bursları ve yarışmaları

- Anadolu Liseleri
- Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri
- Yüksek Öğrenim Kredi ve Bursları
- 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname bu alanda yapılan çalışmaları göstermektedir.

Tarihimizde üstün ve özel yetenekli bireylerle ilgili gurur verici çalışmalar olmuştur. Ancak yakın geçmişimize baktığımızda, üstün ve özel yetenekli çocuklarımız için donanımlı eğitim ortamlarının sağlanamadığı görülmektedir. Bir dönem, sebebi bilinmeyen nedenlerle ihmal edilmiş olsa da, 1993 yılında ülkemizin üstün yeteneklileri için kalıcı çalışmalar başlatılmış ve Bilim Sanat Merkezleri'nin kuruluşu gündeme gelmiştir.

BİLİM SANAT MERKEZLERİ (BİLSEM) NEDEN VE NASIL KURULMUŞTUR?

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nca, 1992 yılında zamanın Milli Eğitim Bakanı tarafından özel gereksinimli çocukların eğitimlerini sağlamak amacıyla Özel Eğitim ve Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuş, Prof. Dr. Necate BAYKOÇ DÖNMEZ genel müdür olarak göreve atanmış ve Genel Müdürlük teşkilat yapısı bünyesinde idari, rehberlik ve özel eğitim olmak üzere 3 daire başkanlığı ve bunlara bağlı 25 şube oluşturulmuştur. Özel eğitime gereksinimi olan engel gruplarına ilişkin ayrı şubelerle birlikte, üstün yeteneklilerin eğitimleri şubesi kurulmuş ve çalışmalar başlatılmıştır.

Ülkemizin mevcut ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitim şartları dikkate alınarak, daha fazla sayıda üstün yetenekli çocuğa en uygun modelle ulaşılabilmesi için, farklı ülkelerde uygulanan modeller incelenmiş, uygulanabilirlikleri tartışılmış ve Prof. Dr. BAYKOÇ tarafından daha önceki akademik çalışmaları da temel alınarak ülkemiz şartlarına uygun yeni ve özgün bir model geliştirilmiştir. Bu model Prof. Dr. BAYKOÇ DÖNMEZ' in kendi çalışmalarında "Ek Ders Uygulama Okulu" olarak isimlendirdiği daha sonra "Bilim ve Sanat Merkezi" olarak adını verdiği, pilot proje olarak beş ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bayburt ve Denizli) öğrenci seçimi, öğretmen seçimi ve eğitimi, aile eğitimi ve bina hazırlıkları ile başlatılan ve bugün sayıları 40'a ulaşan bir uygulamadır. Böylece, yıllar sonra ülke tarihinde üstün yetenekli çocuklarımız için yasal mevzuatı olan sistemli bir eğitim merkezi ve programı başlatılmıştır.

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce açılan merkezler olup Genel Müdürlük ilgili personelinin, bu merkezlerin yönetici ve öğretmenlerinin ve merkezlerde yetişen çocukların ve ailelerinin katkıları ile geliştirilmiş ve yaygınlaştırılmıştır.

Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim

kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur.

Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim aldıkları bir merkezdir. Merkeze öğrenciler örgün eğitim kurumlarındaki öğretmenlerinin Bakanlıkça hazırlanan gözlem formatı kriterlerine göre aday gösterilirler. Aday gösterilen öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan grup değerlendirmesi testine alınırlar. Test sonucunda yeterli performansı gösteren öğrenciler bireysel incelemeye alınır, bireysel incelemeyi Milli Eğitim Bakanlığı uzmanları yapar. Konunun uzmanlarınca üstün yetenekli olduğu tespit edilen öğrenciler Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitime alınırlar.

Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik grup ve bireysel eğitim programları uygulanan Bilim ve Sanat Merkezleri'nde; Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 25.10.2001 tarih ve 370 sayılı kararı ile yürürlüğe giren Yönergesi, eğitim öğretim bölümüm aşağıdaki gibidir;

Kayıtları yapılan öğrenciler, hazır bulunmuşluk düzeyi ölçüldükten sonra merkezce;

- a) Uyum Programı,
- b) Destek Eğitim Programı,
 1. İletişim Becerileri Programı
 2. Bilimsel Çalışma Yöntemleri Programı
 3. Bilgisayar Programı
 4. Yabancı Dil Programı
 5. Problem Çözme Teknikleri Programı
 6. Grup Çalışma Teknikleri Programı
 7. Öğrenme Yöntemleri Programı
 8. Sosyal Etkinlikler Programı
 9. Araştırma Teknikleri Programı

a) Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı

b) Özel Yetenekleri Geliştirme Programı

c) Proje Üretimi Programı gibi alanlarda eğitim programlarına alınırlar.

Süresi merkezce belirlenen her eğitim aşaması, süreci içinde ve süreç sonunda, rehber ve lider öğretmenler tarafından, programların öğrencilere yönelik değerlendirmeleri yapılır ve değerlendirme raporları hazırlanır.

Merkezde uygulanacak eğitim-öğretim programları, aşağıda belirtilen ilkeler çerçevesinde hazırlanır ve geliştirilir;

a) Programlar, Öğrenci Merkezli Eğitim anlayışına göre, disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak ve modüller yapıda hazırlanır.

b) Programlar, lider öğretmenlerin rehberliğinde bireysel öğrenmeye uygun olarak uygulanır.

- c) Programlar, öğrencilerin yaratıcılığını, sorunlara farklı yaklaşım ve çözüm bulma becerilerini geliştirecek ve yetişkinlik dönemlerindeki koşulları hazırlayacak nitelikte düzenlenir.
- d) Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar, disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazanma amacıyla gerçekleştirilir.

Merkezdeki etkinliklerin temelinde proje üretme ve geliştirme çalışmaları yatmaktadır. Proje hazırlama ve geliştirme konularında bilgi ve beceri kazandırmak üzere kurumdaki lider öğretmenler aracılığıyla gerekli ön öğrenmeler sağlanarak proje yönergeleri hazırlanıp örnekler sunulur. Lider öğretmenler, öğrencilerin önerilerini de göz önüne alarak proje konularını belirlerler.

Öğrenciler, ilgi, yetenek ve tercihlerine göre 3-5 kişiden oluşan proje gruplarına ayrılır ve kendi seçtikleri proje üzerinde çalışırlar. Gerekğinde bireysel proje üretme çalışmaları da yapabilirler. Projelerin gerçek yaşamla ilgili, sorun çözmeye ya da herhangi bir gereksinimi karşılamaya yönelik olması esastır.

Proje konularının belirlenmesinde, seçilmesi ve sonuçlarının değerlendirilip geliştirilmesinde çevredeki iş yerleri, üniversiteler, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır. Projeler zaman zaman ilgili iş yerlerinde geliştirilebileceği gibi gerektiğinde uygulayıcı kişilerden uzman desteği de sağlanır. Projelerin konusu ve seçiminde sınırlama gözetilmez. Her türlü üretim, hizmet, bilimsel çalışma ve sanat etkinlikleri projelendirilebilir. Projeler, disiplinler arası çalışma ve farklı becerilerin sentezini gerçekleştirmeye yönelik hazırlanır. Yöntem olarak öğretmenlerin öğrencilere öğretmesinden öte, kendi seçecekleri projeler etrafında kendilerinin geliştirdikleri çözümü uygulamaları ve bu süreç içerisinde öğrenmeleri temel alınır. Böylece öğrenciler, lider öğretmenler rehberliğinde planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını yaparak, yaşayarak, öğrenen; üreten, sorun çözen, yaratıcı düşünebilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireysel olarak yetiştirilir.

Merkezdeki eğitim ortamları,

- Her türlü çevre koşullarına açık,
- Çok amaçlı,
- Sosyal ve psikolojik yönden işbirliğine uygun ve motive edici olacak şekilde düzenlenir.

BİLİM SANAT MERKEZLERİ (BİLSEM) VE DİĞER MODELLER

Özel okul, özel sınıf, kaynaştırma ve Bilim Sanat Merkezleri modelleri kuruluş döneminde (1993) aşağıdaki özellikler dikkate alınarak kısaca değerlendirilmiştir:

- Özel okul ve özel sınıf uygulaması, ülkemiz şartlarında, hem

ekonomik yönden zorlayıcı, güçlü finans kaynakları gerektiren hem de çocukları yaşlılarından soyutlayarak sosyal ve duygusal açıdan olumsuz yönde etkileyen bir uygulama olarak düşünülmüştür.

- Kaynaştırma Modeli, ülkemiz ekonomik ve eğitim şartlarında, hem üstün yetenekli çocuklar için her sınıfta bulunması gerekli kaynak ve materyallerin sağlanabilmesi hem de sınıf öğretmenlerinin uzun süre alacak eğitimleri gerektirmektedir. Yaygınlaştırılması çok uzun yıllar alacak bir model olup, ayrıca ekonomik boyutu yüksek maliyete yol açacağı için o günün koşullarında tercih edilmemiştir.
- Bilim ve Sanat Merkezleri modelinde, üstün yetenekli çocuklarımız temel eğitime dayalı bilgileri yaşlılarıyla devam ettikleri okullarından almakta, Bilim Sanat Merkezleri'nde üstün oldukları bilim ve sanat alanında, diğer okullardan gelen benzer arkadaşları ve alan öğretmenleri ile çalışmaktadırlar.

Bilim ve Sanat Merkezleri, eğitim bütçesine fazla ek maliyet getirmeden, gerektiğinde mevcut okullar bünyesinde de çeşitli düzenlemelerle hazırlanabilen, ülkenin her bölgesinde ve ilinde uygulanabilirliği kolay bir model olarak yaygınlaştırılma başarısını yakalamıştır. Ayrıca bu modelin en büyük avantajlarından biri, çocukların kendi okullarında, yaşlılarından, sınıf arkadaşlarından soyutlanmamalarıdır. İleride toplum adına yapacakları çalışmalarda toplum bireylerini zihinsel, sosyal, kültürel ve duygusal açıdan tanıyabilme olanağına sahip olmalarıdır. Bu durum önemli bir özellik göstermektedir. Çünkü sonuçta, üstün ve özel yetenekli bireyler, yeteneklerini, insanlık adına kullanmaktadırlar ve toplumu onlar yönlendirmektedirler.

Üstün yetenekli çocuklar, toplumla bütünleşme sürecini okullarında yaşarken, yeteneğinin bilincinde olarak Bilim Sanat Merkezleri'nde kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, çalışma ve üretme olanağına sahip olmaktadır. Toplumla bütünleşen ve farklılığın bilincinde olan, farklılığını insanlık adına geliştiren bireyler olarak yetişmektedirler. Bu çocuklar, kendi sınıflarında tek veya az sayıda olabilirler. Bu onları bazen huzursuz kılabilir ancak, kendilerine benzeyen diğer üstün ve özel yetenekli çocuklarla bir arada olabilecekleri ortamı (BİLSEM) bularak zihinsel, sosyal ve duygusal paylaşımı sağlayarak mutlu olmaktadır.

BİLİM SANAT MERKEZLERİ'NDE YAPILMASI GEREKEN DÜZENLEMELER

Bugün sayıları 40'a ulaşan Bilim ve Sanat Merkezleri'nin çalışmalarında kuruluş amaçlarına uygun bir takım düzenlemeler ve uygulamalar yapılarak geliştirilmeleri ve üstün yetenekli çocuklara daha yararlı hale getirilmeleri gerekmektedir.

Bilim Sanat Merkezlerinin kuruluşunda (1993) gerçekleştirilmek istenen amaçlar aşağıda belirtilmiştir.

- Bilim Sanat Merkezleri'nin işleyişi ile ilgili MEB ve üniversite

- temsilcilerinin bulunduğu daimi bir kurul oluşturulmalıdır. Bu kurul;
- BİLSEM' in işleyişi, fiziksel konumları,
 - Eğitim programları ve araçları,
 - Değerlendirme yöntemleri,
 - Aile eğitimi,
 - Eğitimci-öğretmen eğitimi, konularında araştırma geliştirme ve değerlendirme çalışmaları yapmalıdır.
- Bu çalışmaların yürütülmesi için Araştırma, Geliştirme ve Değerlendirme birimi oluşturulmalıdır.
 - Üstün yeteneklilerin eğitiminde erken tanı-erken eğitim ilkesine önem verilmelidir. Bilim Sanat Merkezleri'ne devam edecek çocuklar bebeklik ve okulöncesi dönemde belirlenerek desteklenmeli, ilköğretim döneminde daha da yaratıcı ve buluşçu olanaklara sahip olmalıdır.

Erken tanılamada anne babalardan alınan bilgilerin değeri büyüktür. Çalışmalar bu yönde de geliştirilmeli, okul öncesi dönemdeki öğretmen gözlem ve değerlendirmeleri buna eklenmelidir.

Erken eğitim (bebeklik ve okul öncesi dönem) programları, üstün yetenekli çocuklar ve aileleri için önemlidir. Son çalışmalar, üstün yetenekli çocukların erken tanısı, eğitimi ve kazanımı konusuna odaklanmıştır. Erken eğitim programlarını geliştirilmesine önem verilmelidir.

- Aile eğitim çalışmaları, bebeklik ve okul öncesi dönemden itibaren başlatılmalı ve eğitimin sürekliliği sağlanmalıdır.
- Eğitimci ve öğretmenlerin eğitimlerinin sürekliliği sağlanmalıdır.
- Aile-eğitimci-öğretmen işbirliği geliştirilmelidir.
- Programların kurul tarafından uygulamaları, geliştirilmeleri ve değerlendirmeleri sürekli olmalıdır. Programlar, çocuk merkezli, öğrenciye bireysel ve grupla çalışma olanakları sağlayan nitelikte olmalıdır. Program uygulamalarında, üniversitelerle işbirliği sağlanmalı, ilgili kaynak kişi, kurum ve kuruluşlardan destek alınmalıdır.
- Üstün yetenekli öğrencilerin ön seçimi, grup ve bireysel incelemeleri M.E.B'na bağlı Rehberlik Araştırma Merkezleri ile üniversite birimlerinin işbirliği çerçevesinde daha sağlıklı hale getirilmelidir.
- Bilim Sanat Merkezleri'nin fiziki ortamları, araç-gereç yeterlilikleri yeniden gözden geçirilmelidir.

Üstün ve Özel yetenekliler için uzun vadede yapılan planlamalarda, tüm eğitim-öğretim dönemleri programlarının, öğrencilerin yetenek ve seviyelerine göre çeşitlendirilmesi ve iyileştirilmesi amaçlanmalıdır. Ayrıca Üniversite eğitim-öğretimlerinin özel programlarla yürütülmesi, öğretimlerinin bitiminde, en uygun şekilde istihdamlarının sağlanması mesleki istihdamlarına bağlı olarak ayrıca devlet bursu ile yurtdışında lisansüstü eğitim yapmaları veya

gözlem, inceleme, araştırma olanaklarının sağlanması, ülkeye dönüşlerinde kendi projelerini gerçekleştirme imkanlarının verilmesi amaçlanmalıdır.

Gelecek çocuk ve gençlerindir... Ancak yine de geleceği her alanda şekillendiren özel ve üstün yetenekli bireyler olacaktır.

KAYNAKLAR

Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi-Durum Tespiti Ön Raporu, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004.

BAYKOÇ. Dönmez, N. (2004). "Bilim ve Sanat Merkezlerinin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler". Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı. Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004.